

Avdelning
Analysavdelningen
Handläggare
Julia Elenäs
08-563 085 23
julia.elenas@uka.se

Datum/ löpnummer 2019-03-26 / 3

Universitetskanslersämbetets statistiska analyser är en av formerna för att löpande redovisa utvecklingen inom utbildningen på grundnivå och avancerad nivå samt på forskarnivå. Analyserna innefattar även utvecklingen inom personalområdet och högskolans ekonomi.

Ämneslärare i årskurs 7–9 och gymnasiet: Ökande behov väntas i flera undervisningsämnen

Läsåret 2017/18 avlade totalt 8 360 personer en lärarexamen av något slag, varav 2 630 avlade en ämneslärarexamen mot årskurs 7–9 eller gymnasieskolan, eller en äldre lärarexamen mot motsvarande verksamhetsområden. Engelska, svenska och historia var de vanligast förekommande ämnena bland de examinerade. Det finns ett fortsatt behov av examinerade i alla undersökta ämnen och störst verkar behoven bli i årskurs 7–9. I förhållande till högstadiets timplan och Skolverkets lärarprognos ser det ut att bli ett tilltagande behov av examinerade i ämnen som matematik, svenska som andraspråk, de naturvetenskapliga ämnena och teknik samt slöjd och hem- och konsumentkunskap framöver, om antalet examinerade fortsätter att vara i samma nivå som de senaste åren.

Mycket tyder på att Sverige idag står inför en tilltagande brist på lärare. UKÄ och Skolverket har tidigare konstaterat att det skulle behövas 8 000 fler nybörjare varje år på lärarutbildningen, om bristen ska täckas genom den reguljära utbildningen, och att det därför är viktigt att se den reguljära utbildningen som en del av lösningen som måste kompletteras med andra åtgärder (*Redovisning av uppdrag att ta fram återkommande prognoser över behovet av förskollärare*, Skolverket, dnr 2016:906, <https://www.uka.se/om-oss/aktuellt/nyheter/2017-12-18-fortsatt-stora-utmaningar-for-att-losa-lararbristen.html>). Risken för tilltagande brist finns enligt prognoserna för de flesta skolformer och mycket av debatten på senare år har därför hamnat på en mer övergripande nivå. Samtidigt har skolan behov av behöriga lärare i specifika undervisningsämnen, inte minst på högstadiet och i gymnasiet.

Varje år tar omkring 8 000 en lärarexamen av något slag och läsåret 2017/18 var det 2 630 av de examinerade som tog en ämneslärarexamen eller en äldre lärarexamen mot grundskolans senare år och/eller gymnasieskolan. I denna analys fokuserar vi särskilt på dem som hittills har tagit en examen mot årskurs 7–9 eller gymnasieskolan och redovisar antalet examinerade per undervisningsämne samt utvecklingen över tid. Andelen med respektive undervisningsämne jämförs också mot fördelningen av timmar i den stadiindelade timplanen för grundskolans årskurs 7–9. Antalet examinerade per ämne relateras också till det prognostiserade behovet. Utöver detta redovisas nybörjare och examinerade inom all lärarutbildning. För första gången redovisas även antalet som har tagit en grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6, fördelat på de tre fördjupningsområdena.

De uppgifter som används i denna analys är hämtade från UKÄ:s uppgifter om studerande och examinerade på lärarutbildning. Uppgifterna kommer från SCB:s Universitets- och högskoleregister, som i sin tur baseras på uppgifter från lärosäten. Vanligtvis rapporterar lärosätena via det studieadministrativa systemet Ladok.

Datum
2019-03-26Reg.nr
52-5-19

För uppgifter om samtliga examinerade i högskolan läsåret 2017/18, se *Könsuppdelningen bland de examinerade i högskolan består*, UKÄ, 2019-03-26/5.

Disposition

Analysen inleds med en beskrivning av behörighetsläget i skolan idag och framöver enligt uppgifter från Skolverket och SCB (s. 2–3). Detta följs av ett avsnitt om vilka undervisningsämnen som ingår i grundskolan och gymnasieskolan, en beskrivning av hur ämnen regleras i examensordningarna för förskolläraryxamen, grundläraryxamen, ämnesläraryxamen och yrkesläraryxamen samt hur varje examen förhåller sig till behörigheten att undervisa i skolan (s. 4–6). Därpå följer en övergripande beskrivning av antalet nybörjare och examinerade på lärarutbildning (s. 7–11). Sedan tar fördjupningen om antalet examinerade per undervisningsämne i årskurs 7–9 och gymnasieskolan vid. Där redovisas ämnesuppgifter för läsåret 2017/18 (s. 12–13) samt ämnenas fördelning över tid (s. 14–15) och i relation till högstadiets timplan (s. 16–17). Det genomsnittliga antalet examinerade i olika ämnen redovisas också i relation till det prognostiserade behovet enligt Skolverkets lärar- och förskolläraryxamen (s. 18–21). I slutet av avsnittet ges en samlad bild av de olika ämnena utifrån resultaten (s. 22–23). Hela analysen avslutas med ett reflekterande avsnitt kring resultaten (s. 24–25).

Behörighetsläget i skolan och behovet av examinerade lärare

Hur många lärare som behövs är nära kopplat till andelen behöriga lärare i skolan idag samt det prognostiserade behovet för framtiden. Skolverket redovisar årligen uppgifter om behörighetsläget och har även i uppdrag att redovisa prognoser över det framtida behovet (Regeringsbeslut, U2016/02335/S).

Ett av de mått som Skolverket använder är andelen lärare med en pedagogisk högskoleexamen, som alltså kan vara till exempel en grundläraryxamen eller en äldre läraryxamen. Läsåret 2017/18 var andelen lärare med en pedagogisk högskoleexamen 81 procent i grundskolan. Andelen var överlag högre i årskurs 7–9 jämfört med de lägre årskurserna. I årskurs 7–9 fanns den högsta andelen behöriga lärare, omkring 80 procent, i historia, idrott och hälsa, tyska, franska och bild. Bland de som undervisade i svenska som andraspråk och teknik var omkring hälften behöriga lärare. I gymnasieskolan hade 78 procent av lärarna en pedagogisk högskoleexamen och andelen behöriga var högst (över 87 procent) i ämnena historia, svenska och kemi (*Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning läsåret 2017/18*, Skolverket, dnr 2018:510).

Som nämndes tidigare gör Skolverket också prognoser över behovet av lärare i olika skolformer och ämnen. Den senaste prognosen är för 2017–2031 och den övergripande bilden där är att det skulle behövas 15 100 nytexaminerade lärare varje år, vilket innebär att i genomsnitt 23 700 skulle behöva påbörja en lärarutbildning varje år. Eftersom detta är nivåer långt över det prognostiserade antalet nybörjare är en av slutsatserna i den senaste prognosen att risken finns för en tilltagande brist på lärare. Förskollärare utgör en stor del av den väntade obalansen mellan examinationsbehovet och det prognostiserade antalet examinerade men prognosen tyder på väntade obalanser även för andra lärarkategorier. Om ämneslärarna delas upp i de två inriktningarna, gymnasieskolan och årskurs 7–9, är det särskilt i årskurs 7–9 som den beräknade examinationen kraftigt understiger examinationsbehovet (*Redovisning av uppdrag att ta fram återkommande*

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

prognoser över behovet av förskollärare, Skolverket, dnr 2016:906). På sida 18–19 i denna analys, i avsnittet om fördelningen av ämnen i årskurs 7–9 och gymnasieskolan, redovisas det prognostiserade årliga examinationsbehovet i olika ämnen inom dessa två skolformer.

SCB publicerar regelbundet *Arbetskraftsbarometern* där de tillfrågar arbetsgivare om deras bedömningar av bristen på nyutexaminerade respektive erfarna med en viss utbildning. Enligt den senaste undersökningen (SCB 2018) rapporterade cirka 80 procent av de tillfrågade arbetsgivarna brist på nyutexaminerade personer med förskolläraryxamen, grundläraryxamen inriktning fritidshem och ämneslärarytutbildning med inriktning mot årskurs 7–9 inom matematik samt de naturorienterande ämnena.

Ungefär 70 procent rapporterade brist på nyutexaminerade med ämneslärarytutbildning med inriktning mot årskurs 7–9 i språk och samhällsorienterande ämnen. En ungefär lika stor andel rapporterade brist på nyutexaminerade med grundlärarytutbildning med inriktning förskoleklass, årskurs 1–3 eller 4–6.

När det gäller gymnasieskolan rapporterade cirka 60 procent brist i matematik samt de naturvetenskapliga ämnena medan de tillfrågade arbetsgivarna gav en varierad bild av tillgången på gymnasielärare i historia, samhällskunskap och religion. Mellan 20 och 30 procent rapporterade brist på nyutbildade i dessa ämnen.

Tabell 1. Andel arbetsgivare som har rapporterat brist, balans samt god tillgång på nyutexaminerade personer med olika former av lärarytutbildning. Uppgifterna baseras på avläsning av figurer och är därför inte exakta.

	God tillgång	Balans	Brist
Förskollärarytutbildning	~10 %	~10 %	80 %
Grundlärarytutbildning: Fritidshem	<5 %	~20 %	80 %
Grundlärarytutbildning: Förskoleklass, 1–3, 4–6	<10 %	20–30 %	~70 %
Ämneslärarytutbildning åk. 7–9: Matematik/NO	<10 %	~20 %	~80 %
Ämneslärarytutbildning åk. 7–9: Språk/SO	<10 %	20–30 %	~70 %
Ämneslärarytutbildning gymnasieskolan: Matematik/naturv.	~10 %	~30 %	60 %
Ämneslärarytutbildning gymnasieskolan: Hist/samh/religion	40 %	~30 %	20–30 %
Ämneslärarytutbildning gymnasieskolan: Språk	~10 %	40–50 %	40–50 %
Bildlärarytutbildning	20 %	~50 %	~30 %
Idrottslärarytutbildning	20–30 %	40–50 %	~30 %
Musiklärarytutbildning	~10 %	~40 %	~50 %

Källa: Arbetskraftsbarometern (SCB 2018)

Datum
2019-03-26Reg.nr
52-5-19

Bakgrund: Ämnen i skolan och ämnen i lärarexamen

Ämnen i skolan

Elever som går i grundskolan har rätt till en viss mängd undervisningstid per ämne. Sedan hösten 2018 finns en stadiindelad timplan, det vill säga en plan för antalet timmar elever ska ha i olika ämnen fördelat på årskurs 1–3, 4–6 och 7–9. Tidigare fanns enbart en timplan utan stadiindelning.¹

Av timplanen framgår att elever i grundskolan ska få undervisning i följande ämnen: *bild, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, matematik, musik, naturorienterade ämnen (biologi, fysik och kemi), samhällsorienterade ämnen (geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap), slöjd, svenska eller svenska som andraspråk, teknik, språkval samt elevens val.*

I gymnasieskolan finns ingen gemensam timplan. Istället finns bestämmelser om garanterad undervisningstid som regleras i 16 kap. 18 § skollagen (2010:800). Regleringen gäller dock endast den totala undervisningstiden som huvudmännen sedan själva kan placera ut på olika kurser 4 kap §22 gymnasieförordningen (2010:2039). I gymnasieskolan finns både allmänna ämnen och yrkesämnen. Flera av de allmänna ämnena finns listade i högskoleförordningens bilaga 4 om ämnen som får kombineras i en ämneslärarexamen men det finns också så kallade *vissa ämnen* (som räknas till de allmänna ämnena), till exempel sociologi och medieproduktion.²

I denna uppföljning är fokus på de ämnen som ingår i högskoleförordningens (1993:100) bilaga 4 om ämnen som får kombineras i en ämneslärarexamen och som fler än 10 av de examinerade hade i sin examen läsåret 2017/18. I det avsnitt när antalet examinerade relateras till Skolverkets prognos ingår endast de ämnen som finns med i prognosen, dock kan inga bedömningar göras av så kallade vissa ämnen eller andra ämnen som har grupperats. Utöver detta presenteras också antal examinerade i de olika fördjupningsområdena för grundlärarexamen med inriktning mot grundskolans årskurs 4–6.

Bestämmelser om ämnen i lärarutbildningen

Idag regleras de fyra lärarexamina (förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen) i högskoleförordningens bilaga 2. Oavsett vilken av dessa fyra examina som avses, omfattar examen 60 hp utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) och 30 hp verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Utöver detta finns olika bestämmelser kring ämnen och dess omfattning i de olika examina.

Förskollärarexamen omfattar total 210 hp och har inga särskilda bestämmelser kring ämnen.

¹ Mer om den stadiindelade timplanen finns här:

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/timplan-for-grundskolan>, hämtad 2019-02-28,

² Definition i enlighet med Skolverkets lärarprognos (*Redovisning av uppdrag att ta fram återkommande prognoser över behovet av förskollärare och olika lärarkategorier*, Skolverket, dnr 2016:906, s. 168–169).

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

För grundlärarexamen ser bestämmelserna olika ut beroende på inriktning. Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass samt grundskolans årskurs 1–3 (här kallad F-3) omfattar 240 hp. I denna inriktning ingår inga valbara ämnen enligt examensordningen. Däremot ska den som har tagit en examen med denna inriktning ska ha ämneskunskaper motsvarande sammanlagt 165 hp i ämnena svenska (minst 30 hp), matematik (minst 30 hp), engelska (minst 15 hp), samhällsorienterande ämnen, naturorienterande ämnen och teknik.

Även grundlärarexamen med inriktning mot grundskolans årskurs 4–6 omfattar 240 hp, varav ämnes- och ämnesdidaktiska studier ska omfatta minst 165 hp. Svenska, engelska och matematik ska omfatta minst 30 hp vardera. Därutöver kan studenterna välja mellan något av de tre fördjupningsområdena: naturorienterande ämnen och teknik, samhällsorienterande ämnen eller ett eller två praktiska eller estetiska ämnen.

Grundlärarexamen med inriktning mot fritidshem omfattar 180 hp. De ämnes- och ämnesdidaktiska studierna omfattar 90 hp varav 30 hp i ett eller två praktiska eller estetiska ämnen.

Ämneslärarexamen omfattar mellan 240 och 330 hp beroende på inriktning och omfattningen av undervisningsämnen. Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 omfattar 240 hp³ eller 270 hp. Examen innefattar ämnes- och ämnesdidaktiska studier om 165 hp i två undervisningsämnen eller 195 hp i två eller tre undervisningsämnen. Utbildningen ska omfatta minst en fördjupning om 90 hp i ett undervisningsämne samt 15 hp ämnesrelaterad VFU. Om totalt tre undervisningsämnen ingår ska övriga två omfatta minst 45 hp vardera. Om utbildningen innehåller totalt två undervisningsämnen ska omfattningen av det andra ämnet vara minst 60 hp. För ämnena svenska, samhällskunskap och musik krävs alltid 90 hp.

Ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasieskolan omfattar totalt 300 eller 330 hp och har ett liknande upplägg men med högre krav på antal hp per undervisningsämne. Totalt ska de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna innehålla 225 eller 255 hp i två undervisningsämnen, inklusive 15 hp ämnesrelaterad VFU. Ett av de två undervisningsämnena ska vara en fördjupning om totalt 120 hp och det andra ska omfatta 90 hp. När svenska, samhällskunskap eller musik ingår krävs alltid 120 högskolepoäng inom de ämnesområden som är relevanta för dessa ämnen

Yrkeslärarexamen omfattar 90 hp och innehåller inga ämnesstudier då studenten ska ha detta klart sedan tidigare. Med andra ord innehåller utbildningen alltså enbart UVK och VFU.

Historiskt har lärarutbildningen förändrats ett flertal gånger och med det också examensordningen. Fortfarande examineras individer enligt äldre examensordningar, inte minst inom den föregångaren till nu gällande examina, *lärarexamen*. Detta var en sammanhållen examen som omfattade mellan 180 och 330 hp beroende på inom vilket

³ Detta är nytt sedan 2 juli 2018.

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

verksamhetsområde i skolan den examinerade skulle arbeta. I denna examen var det, till skillnad från nuvarande grundlärarexamen inte reglerat vilka ämnen eller ämnesområden som skulle ingå för arbete i grundskolans tidigare år. Detsamma gällde examen för arbete i grundskolans senare år eller gymnasieskolan. Här fanns dock regleringen att ämnesstudierna skulle omfatta minst 90 hp per ämne eller ämnesområde. För svenska och samhällskunskap i gymnasieskolan krävdes minst 120 hp inom ämnesområden som är relevanta för dessa ämnen.

Inriktning och ämnen i examen och behörigheten i skolan

Behörigheten i skolan sträcker sig ofta längre än vad som framgår av benämningen på examen och inriktningen. Till exempel är personer med en ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasieskolan vanligtvis behöriga att undervisa i grundskolans årskurs 7–9, i de undervisningsämnena som ingår i examen. Ofta gäller också särskilda bestämmelser kring praktiskt-estetiska ämnen. I tabell 2 visas behörigheten att undervisa i de olika årskurserna för personer som har en förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen eller yrkeslärarexamen.

Tabell 2. Behörighet per examen och årskurs. Notera att flera av examina även ger behörighet att undervisa bland annat i specialskolan (för elever som är döva, hörselskadade eller har en grav språkstörning) i samma eller motsvarande ämnen och årskurser som i grundskolan, sameskolan samt kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och gymnasial nivå.

Skolform	Förskola	Förskole- klass	Fritids- hem	Åk. 1	Åk. 2	Åk. 3	Åk. 4	Åk. 5	Åk. 6	Åk. 7	Åk. 8	Åk. 9	Gymnasieskolan
Examen + inriktning													
Förskollärarexamen													
Grundlärarexamen: Fritidshem				Praktiskt-estetiska undervisningsämnena									
Grundlärarexamen: F–3													
Grundlärarexamen: 4–6				Ev. praktiskt-estetiska undervisningsämnena/moderna språk									
Ämneslärarexamen: Åk. 7–9				Ev. praktiskt-estetiska undervisningsämnena/moderna språk									
Ämneslärarexamen: Gymnasieskolan				Ev. praktiskt-estetiska undervisningsämnena									
Yrkeslärarexamen													

Källa: <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/larar--och-forskollarlegitimation/regler-och-krav-for-lararlegitimation/larar--och-forskollarlegitimation-och-krav-for-att-fa-behorighet>

Utöver detta kan man ha behörigheter utöver vad som framgår av examen. Personer som har en behörighetsgivande lärarexamen kan också utöka sin behörighet i vissa ämnen genom särskilda satsningar så som Lärarlyftet (<https://www.skolverket.se/skolutveckling/kompetensutveckling/lararlyftets-kurser-for-larare#h-Villkorfordeltagande>).

Datum
2019-03-26

 Reg.nr
52-5-19

Nybörjare och examinerade på lärarutbildning

Analysen övergår nu till en redovisning av antalet nybörjare och examinerade inom lärarutbildning. Läsåret 2017/18 påbörjade 12 730 personer antingen en förskollärautbildning, grundlärautbildning, ämneslärautbildning eller yrkeslärautbildning för första gången. Flest påbörjade en utbildning mot förskollärarexamen, drygt 3 800, följt av ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan, strax över 3 200. I de nybörjaruppgifter som redovisas här ingår inte personer som har påbörjat en utbildning av typen vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL) eller utländska lärares vidareutbildning (ULV).

Tabell 3. Nybörjare på program mot förskollärarexamen, grundläraexamen, ämnesläraexamen eller yrkesläraexamen. Avrundade siffror. Utöver dessa nybörjare på lärarutbildning påbörjar personer också vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL) samt kompletterande utbildning för personer med utländsk lärarutbildning (ULV). Dessa ingår inte i tabellen men uppskattningsvis rör det sig om omkring 1 000 personer per läsår.

		2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Förskollärarexamen	Totalt	2 960	3 290	3 540	3 670	3 750	3 790	3 810
	Kvinnor	2 760	3 070	3 270	3 370	3 470	3 530	3 600
	Män	210	220	270	300	290	260	210
Grundläraexamen		2 750	3 240	3 280	3 520	3 790	3 870	3 910
Fritidshem	Totalt	600	690	690	760	710	820	790
	Kvinnor	380	440	450	450	450	460	470
	Män	210	250	240	310	260	360	320
Åk F–3	Totalt	1 310	1 470	1 470	1 580	1 870	1 820	1 830
	Kvinnor	1 220	1 360	1 330	1 430	1 680	1 640	1 660
	Män	90	120	140	150	190	180	180
Åk 4–6	Totalt	850	1 070	1 120	1 180	1 210	1 230	1 290
	Kvinnor	620	780	780	840	840	850	920
	Män	230	300	340	340	380	380	370
Ämnesläraexamen		2 920	3 470	3 590	4 230	4 560	4 490	4 410
Årskurs 7–9	Totalt	770	740	690	770	750	680	760
	Kvinnor	460	440	390	460	440	380	460
	Män	320	300	300	310	320	300	300
Gymnasieskolan	Totalt	2 150	2 560	2 670	3 170	3 500	3 400	3 220
	Kvinnor	1 060	1 340	1 320	1 590	1 790	1 700	1 680
	Män	1 090	1 220	1 340	1 590	1 720	1 700	1 550
Okänt	Totalt		170	230	290	310	410	430
	Kvinnor		100	150	170	150	200	210
	Män		70	90	120	160	210	220
Yrkesläraexamen	Totalt	580	640	640	610	670	590	590
	Kvinnor	320	400	370	400	430	380	360
	Män	260	240	270	210	240	210	230
Totalsumma		9 210	10 640	11 040	12 020	12 770	12 730	12 730

Datum
2019-03-26

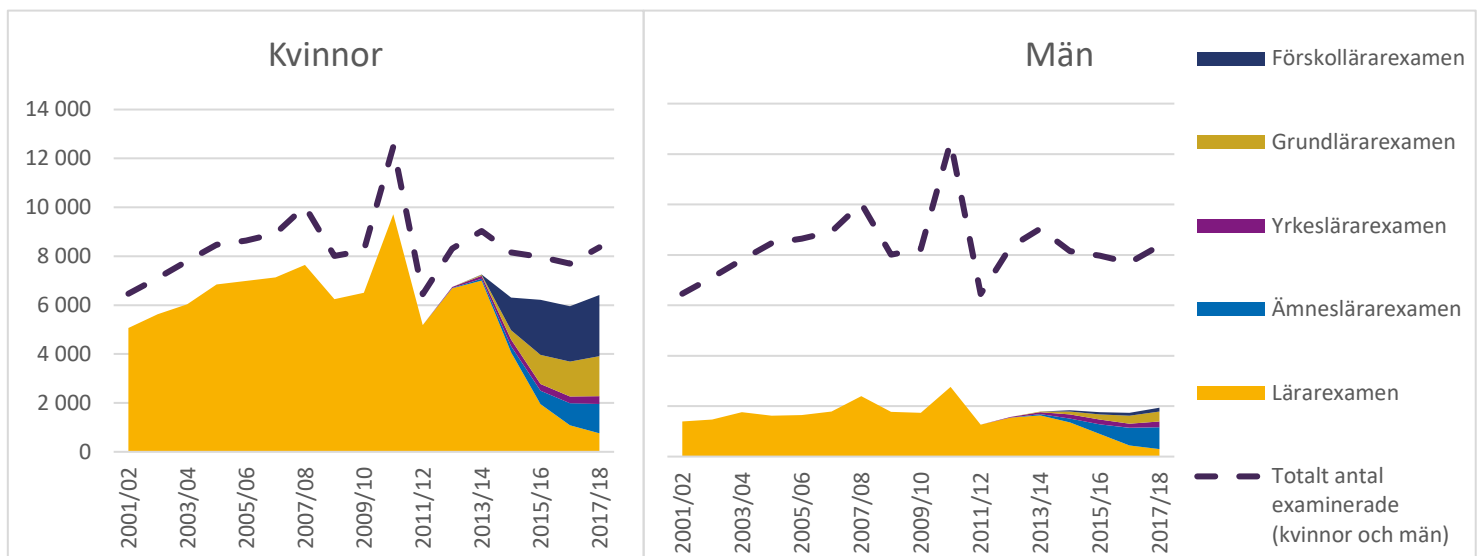
Reg.nr
52-5-19

Det totala antalet nybörjare på lärarutbildning var lika stort läsåret 2017/18 som läsåret 2016/17 men inom de olika examina och inriktningarna skedde vissa förändringar. Nybörjare på program mot ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 ökade mest, från 680 till 760 nybörjare (+12 procent). Samtidigt minskade det totala antalet nybörjare vid några av de andra inriktningarna, främst på program mot grundlärarexamen inriktning fritidshem (-4 procent) och ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan (-5 procent). Övriga inriktningar var i ungefär samma nivå som föregående läsår.

Under nästan hela 2000-talet har mellan 8 000 och 9 000 personer per läsår tagit en lärarexamen av något slag. Undantagen är läsåret 2010/11 då extra många, 12 480 personer, tog ut en examen med anledning av de nya bestämmelserna om lärarlegitimation samt i början av 2000-talet och i direkt efter att den nya lärarutbildningen infördes då antalet examinerade snarare var omkring 6 500. Läsåret 2017/18 tog 8 360 personer ut en lärarexamen av något slag, vilket är en ökning med 9 procent jämfört med föregående läsår. Bland de examinerade läsåret 2017/18 var 77 procent kvinnor och 23 procent män, vilket är en könsfördelning i nivå med tidigare år. Däremot skiljer sig könsfördelningen åt mellan de olika inriktningarna och examina. Bland dem som tog en förskollärarexamen var 94 procent kvinnor. Jämnast könsfördelning var det på ämneslärarexamen inriktning mot arbete i gymnasieskolan eller motsvarande äldre lärarexamen, där 56 procent var kvinnor och 44 procent var män.

Att könsfördelningen skiljer sig åt mellan de olika examina och inriktningarna medför också att olika inriktningar är olika vanliga för män och kvinnor. Förskollärarexamen var läsåret 2017/18 den vanligaste examen bland kvinnor (2 500), följt av grundlärarexamen F-3 (870) och ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasieskolan (800). Den vanligaste examen och inriktningen för män var ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan (620), följt av ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 (260) och yrkeslärarexamen (220).

Figur 1. Antal examinerade kvinnor och män per examen samt totalt antal examinerade lärare (streckad linje) 2001/02–2017/18.

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

Examinerade förskollärare

Totalt tog 2 660 personer en förskollärarexamen läsåret 2017/18. Av dessa var 94 procent kvinnor. Som nämndes tidigare var förskollärarexamen den vanligaste examen bland kvinnor.

Examinerade grundlärare

Totalt tog 2 030 personer en grundlärarexamen läsåret 2017/18, vilket var en ökning med 280 personer (16 procent) jämfört med föregående läsår. En majoritet av de examinerade, 80 procent, var kvinnor.

Av de 2 030 som tog en grundlärarexamen var det 910 som tog en med inriktning mot förskoleklass samt grundskolans årskurs 1–3. Detta var en ökning med 14 procent från läsåret 2016/17. Av de examinerade var 95 procent kvinnor. I denna inriktning ingår som tidigare nämnt inga valbara ämnen enligt förordningen. Detta innebär att det som har tagit en examen med denna inriktning ska ha ämneskunskaper motsvarande sammanlagt 165 hp i ämnena svenska, matematik, engelska, samhällsorienterande ämnen, naturorienterande ämnen och teknik.

Antalet som tog en grundlärarexamen med inriktning mot grundskolans årskurs 4–6 var färre, 570 personer. Detta var dock en ökning med 11 procent jämfört med föregående läsår. I denna grupp var 72 procent av de examinerade kvinnor. Inriktningen innefattar, utöver svenska, engelska och matematik, ett valbart fördjupningsområde. Enligt examensordningen finns tre fördjupningsområden: naturorienterande ämnen och teknik, samhällsorienterande ämnen samt ett eller två praktiska eller estetiska ämnen. Läsåret 2017/18 var fördelningen någorlunda jämn mellan fördjupningsområdena samhällsorienterande ämnen (220 examinerade) och naturorienterande ämnen och teknik (230 examinerade). Dessa områden omfattade ungefär 40 procent vardera av samtliga som tog en grundlärarexamen med inriktning mot grundskolans årskurs 4–6. Antalet som tog en examen med ett praktiskt eller estetiskt fördjupningsområde var något färre, 110 personer (19 procent). Inom denna grupp var det vanligast med ämnet idrott.

Tabell 4. Antal examinerade per fördjupningsområde i grundlärarexamen inriktning arbete i grundskolans årskurs 4–6. Avrundade siffror.

	2015/16	2016/17	2017/18
Bild	20	20	30
Dans	<5	<5	
Idrott	40	60	60
Musik	10	20	20
Praktiska/estetiska	<5		<5
Naturorienterande/teknik	130	200	230
Samhällsorienterande	160	210	220
Ej angivet område			<5
Totalsumma	370	510	570

Slutligen var det 550 som tog en grundlärarexamen med inriktning mot fritidshem. Denna inriktning ökade med 26 procent. Även om en majoritet (65 procent) av de

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

examinerade var kvinnor var könsfördelningen något jämnare för denna inriktning. Inriktningen innefattar, utöver utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning, studier inom det fritidspedagogiska området samt praktiska eller estetiska ämnen.

Examinerade ämneslärare

Läsåret 2016/17 tog 2 070 en ämneslärarexamen, varav 660 tog en med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 och 1 430 tog en med inriktning mot arbete i gymnasieskolan. Även om en ämneslärarexamen mot gymnasieskolan i regel ger behörighet att undervisa i årskurs 7–9 tog ett fåtal ut både en examen mot arbete i årskurs 7–9 och gymnasieskolan. Totalt rör det sig om ungefär 10 personer.

Som nämnts tidigare var könsfördelningen bland dem som tog en ämneslärarexamen jämnare, i synnerhet bland dem som tog en med inriktning mot arbete i gymnasieskolan där 56 procent var kvinnor. Bland dem som tog en ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 var en större andel, 61 procent, kvinnor.

Examinerade yrkeslärare

Totalt tog 550 en yrkeslärarexamen läsåret 2017/18. Detta var en ökning med 23 procent jämfört med föregående år. Könsfördelningen på denna inriktning var relativt jämn, 59 procent kvinnor. I dagsläget går det inte genom UKÄ:s statistik att avgöra vilka yrkesämnen de examinerade yrkeslärarna har.

Examinerade enligt äldre examensordningar

Varje år examineras ett antal studenter enligt äldre examensordningar, vanligtvis den tidigare sammanhållna lärarexamen. Detta beror dels på att personer som har gått kompletterande utbildningar som VAL och ULV inte sällan tar denna typ av examen men det beror också på att personer kan ha börjat lärarutbildningen innan 2011/12 men inte färdigställt sina studier förrän nu. Dessa examina redovisas enligt verksamhetsområden och inte inriktningar. Lsåret 2017/18 tog 1 060 personer en lärarexamen och bland dessa var det vanligaste verksamhetsområdet grundskolans senare år (250 examinerade). Personer som har tagit en examen mot senare år och/eller gymnasieskolan ingår i kommande avsnitt om fördelning av ämnen i årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Datum
2019-03-26

 Reg.nr
52-5-19

Tabell 5. Antal som har tagit en äldre lärarexamen. Redovisas per verksamhetsområde. Avrundade siffror.

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Äldre lärarexamen	8 650	5 430	2 850	1 530	1 060
Fritidshem	250	90	40	20	10
Fritidshem/grundsk tidigare år	<5	20	<5	<5	
Förskola/fritidshem/grundsk tidiga år	1 700	880	400	250	170
Förskola/förskolekl/grundsk tidiga år	940	510	160	100	110
Förskola/förskoleklass	1 710	620	160	90	60
Förskola/förskoleklass/fritidshem	160	60	30	20	10
Grundskolans senare år	790	830	630	330	250
Grundskolans senare år/gymnasieskolan	1 420	1 340	840	390	220
Grundskolans tidigare och senare år	20	10	<5	10	<5
Grundskolans tidigare år	970	520	240	170	140
Gymnasieskolan	710	590	380	160	90
Övriga kombinationer av verksamheter	40	50	20	10	0

Fördelningen av ämnen årskurs 7–9 och gymnasiet

Vi övergår nu till en redovisning av fördjupade uppgifter om undervisningsämnen i examen bland dem som tog en ämneslärarexamen eller en äldre lärarexamen mot grundskolans senare år och/eller gymnasieskolan. Totalt rör det sig om 2 630 examinerade läsåret 2017/18, varav 660 tog en ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 och 1 430 tog en ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan. Utöver detta var det 560 som tog en äldre lärarexamen mot grundskolans senare år och/eller gymnasieskolan. Av dessa tog 250 en examen mot grundskolans senare år, 220 en examen mot grundskolans senare år/gymnasieskolan och 90 en examen enbart mot gymnasieskolan. Även här förekommer det att några tog mer än en lärarexamen mot två eller fler verksamhetsområden.

Tabell 6. Examinerade mot årskurs 7–9 och gymnasieskolan läsåret 2017/18. Avrundade siffror.

	2017/18
Totalt antal examinerade (7–9 och gymnasieskolan)	2 630
Åk. 7–9	900
Äldre lärarexamen - grundskolans senare år	250
Ämneslärarexamen - åk. 7–9	660
Gymnasieskolan	1 740
Äldre lärarexamen - grundskolans senare år/gymnasieskolan	220
Äldre lärarexamen - gymnasieskolan	90
Ämneslärarexamen - gymnasieskolan	1 430

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

Bland de 2 630 examinerade var ämnet engelska vanligast förekommande. Ämnena historia och svenska var ungefär lika stora som engelska. Inom de allra flesta ämnena var det fler examinerade mot gymnasieskolan⁴ än årskurs 7–9. Det finns dock ett antal undantag, framför allt slöjd och hem- och konsumentkunskap. Inget av dessa ämnen har några direkta motsvarigheter i gymnasieskolan och finns inte heller högskoleförordningens bilaga 4 för ämneslärarexamen inriktning gymnasieskolan. Ämnena bild, spanska och teknik har ungefär lika många examinerade mot årskurs 7–9 som gymnasieskolan. Personer som har tagit en examen mot arbete i gymnasieskolan är vanligtvis även behöriga att undervisa i motsvarande ämnen i årskurs 7–9 så det är alltså möjligt att vissa med en examen mot gymnasieskolan kommer att jobba i dessa årskurser istället.

Även om könsfördelningen är förhållandevis jämn bland dem som har tagit en ämneslärarexamen eller en äldre lärarexamen mot grundskolans senare år eller gymnasiet så finns det större könsskillnader inom de olika undervisningsämnena. I årskurs 7–9 var det störst andel kvinnor inom svenska som andraspråk (86 procent), spanska (85 procent), hem- och konsumentkunskap och franska (83 procent vardera) samt i svenska (77 procent). Störst andel män var det inom idrott och hälsa (67 procent), teknik (59 procent) samt fysik, naturvetenskap/naturorienterande ämnen⁵ och samhällskunskap (53 procent vardera).

Även i gymnasiet var andelen kvinnor högst i svenska som andraspråk (90 procent), följt av bild (87 procent), franska (76 procent), psykologi (74 procent) och svenska (73 procent). Högst andel män var det i fysik (70 procent), följt av samhällsvetenskapliga ämnen/samhällsorienterande ämnen⁶ (65 procent), teknik (64 procent), filosofi (63 procent) och matematik (61 procent).

⁴ Observera att i denna grupp ingår även de som har tagit en äldre lärarexamen mot grundskolans senare år/gymnasiet, dock inte de som har tagit en äldre lärarexamen enbart mot grundskolans senare år. De sistnämnda räknas istället här till årskurs 7–9.

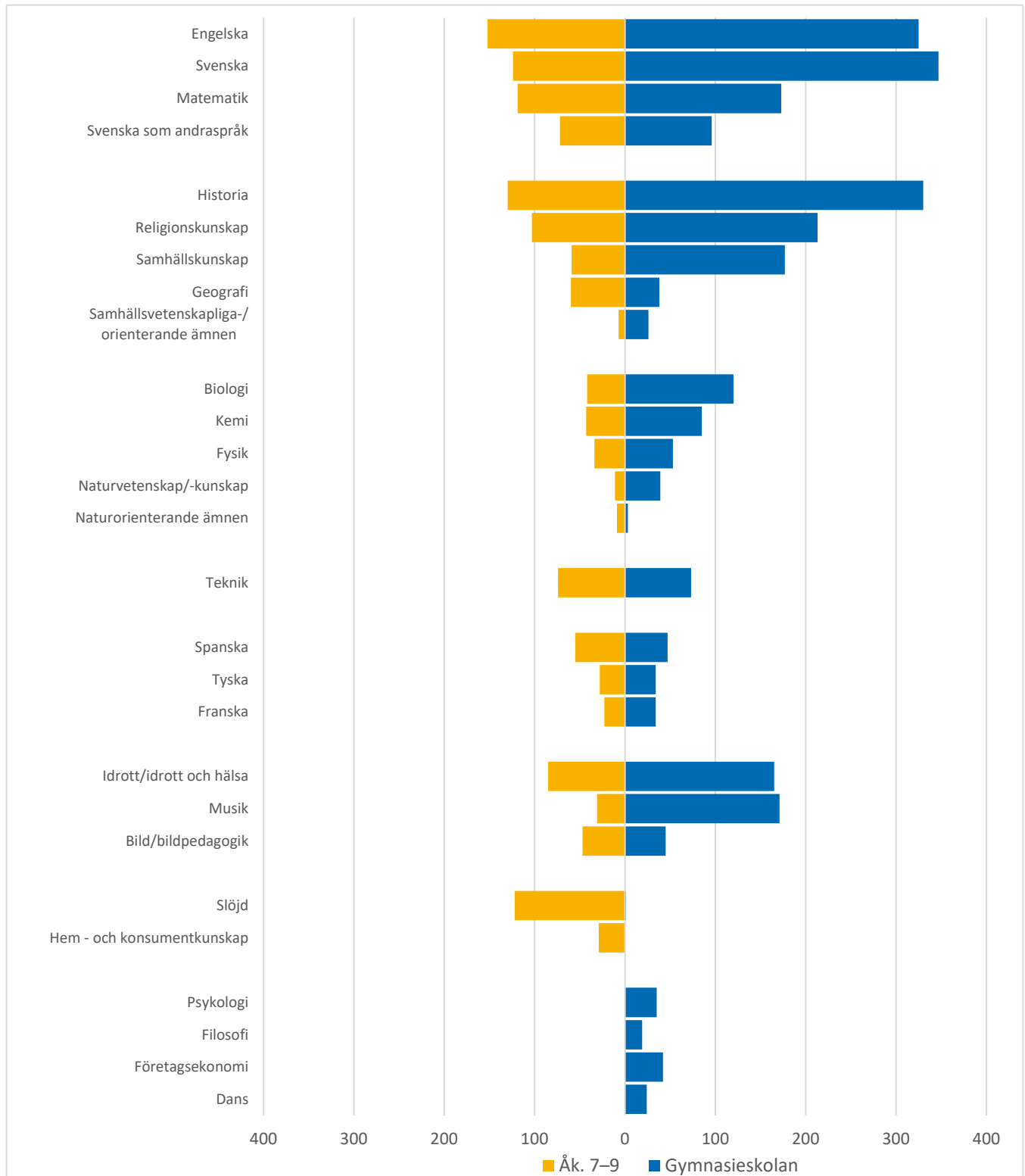
⁵ Som samlat ämne, personer som har tagit examen med ett eller flera av undervisningsämnena biologi, kemi, och fysik ingår inte här.

⁶ Som samlat ämne, personer som har tagit examen med ett eller flera av undervisningsämnena samhällskunskap, historia, geografi och religion ingår inte här.

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

Figur 2. Antal med respektive undervisningsämne i examen läsåret 2017/18. Notera att de som har tagit en lärarexamen mot verksamhetsområdet senare år/gymnasieskolan räknas som gymnasieskolan här. Detta utifrån att de som har tagit en examen mot gymnasieskolan i regel är behöriga att undervisa i årskurs 7–9, medan det omvända vanligtvis inte gäller.

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

Den ämnesvisa fördelningen över tid

I föregående avsnitt såg vi hur många som hade respektive undervisningsämne i sin examen läsåret 2017/18. Här redovisas hur den ämnesvisa fördelningen, det vill säga andelen med olika undervisningsämnen i sin examen, har förändrats de senaste tio läsåren. Uppgifterna avser samtliga examinerade mot 7–9 och gymnasieskolan. I de allra flesta fall har personer mer än ett undervisningsämne, vilket innebär att andelarna inte summerar till 100.

Lsåret 2017/18 var engelska det undervisningsämne som flest av de examinerade hade i sin examen (18 procent av de examinerade), följt av svenska (18 procent) och historia (17 procent). Dessa tre ämnen har varit vanligast förekommande de senaste tio läsåren men utvecklingen för respektive ämne har sett olika ut. Andelen som har haft svenska i sin examen har minskat från 21 procent läsåret 2008/09 medan andelen som har haft engelska har ökat från 14 procent samma läsår. Ämnet historia minskade först under några år men har ökat sedan läsåret 2012/13.

Ämnena svenska som andraspråk, biologi och teknik har ökat sina andelar kraftigt de senaste läsåren. Läsåret 2014/15 hade 3 procent svenska som andraspråk respektive biologi i sina examina och läsåret 2017/18 närmare 7 procent dessa ämnen. Teknik har ökat från 1 procent läsåret 2014/15 till 6 procent läsåret 2017/18.

Andelen som hade matematik i sin examen har de senaste tio läsåren legat på mellan 10 och 13 procent. De naturvetenskapliga ämnena har rapporterats på olika sätt över tid i statistiken. Detta syns genom att andelen som har naturvetenskap/-kunskap har minskat under tidsperioden samtidigt som andelen som har biologi, fysik och/eller kemi i sin examen har ökat, i synnerhet de senaste fem läsåren. Sett till hur stor andel som har haft minst ett naturvetenskapligt undervisningsämne i sin examen minskade andelen under flera år mellan 2008/09 och 2014/15 men har därefter ökat, förutom till det senaste läsåret.

De samhällsvetenskapliga ämnena har haft en liknande utveckling. Andelen med samhällsorienterande/samhällsvetenskapliga ämnen har minskat över tid medan andelen med inte minst historia, men även religionskunskap och geografi har ökat. Andelen med samhällskunskap i examen har varit relativt jämn över tid. Andelen som har haft minst ett samhällsvetenskapligt undervisningsämne i sin examen har varit någorlunda stabil de senaste läsåren, omkring 35 procent.

De praktiskt-estetiska ämnena, det vill säga idrott och hälsa, musik, slöjd, bild och hem- och konsumentkunskap, uppvisar något olika mönster under uppföljningstiden. Andelen med musik i sin examen har ökat från 3 till 8 procent medan andelen med bild, idrott och hälsa samt hem- och konsumentkunskap har varit relativt oförändrad över tid. Andelen med slöjd (textilslöjd och/eller trä- och metallslöjd) ökade kraftigt de två senaste läsåren, från 2 procent 2015/16 till 5 procent 17/18.

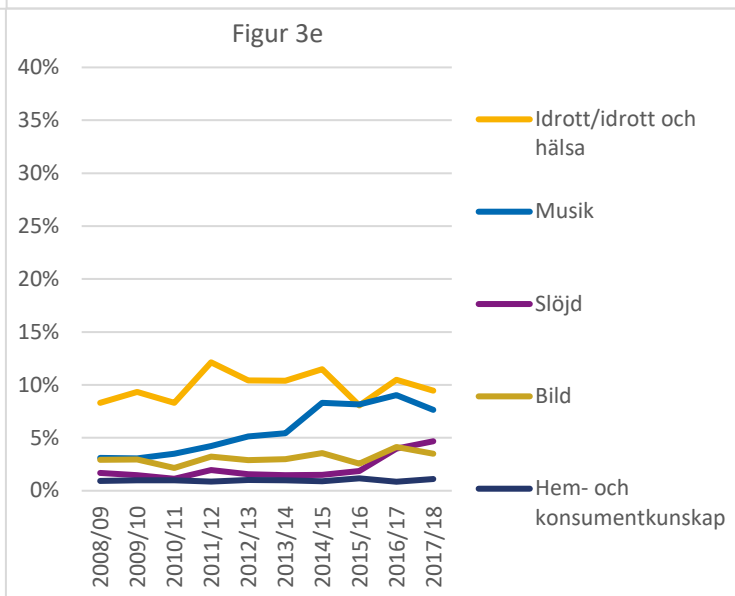
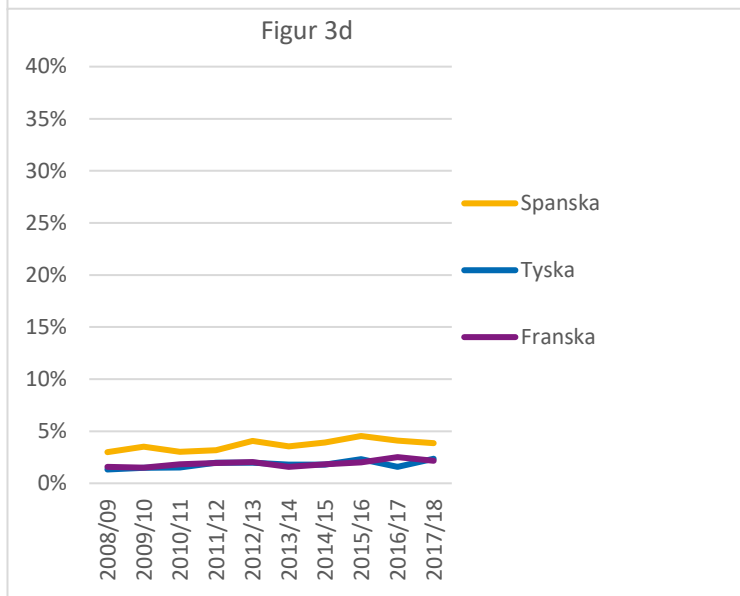
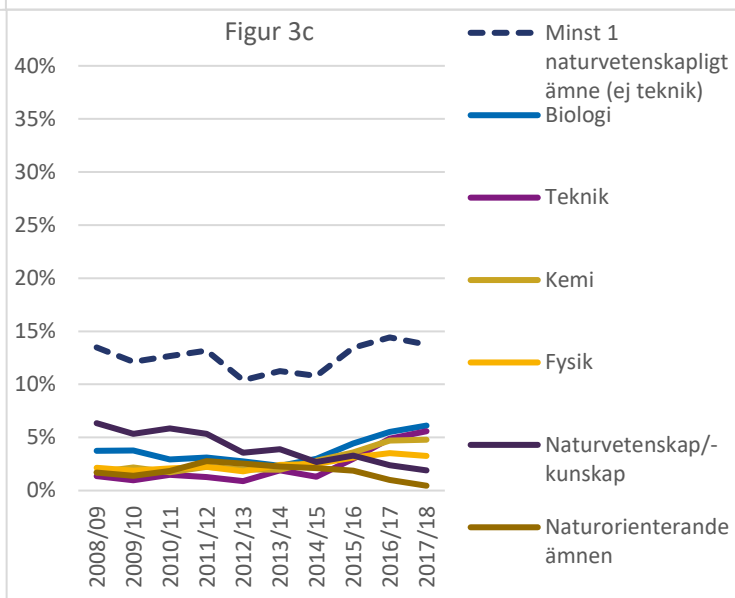
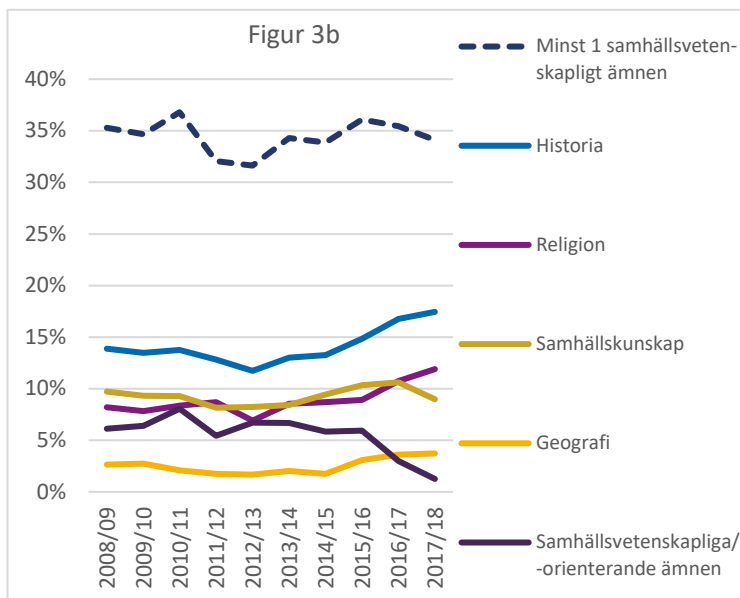
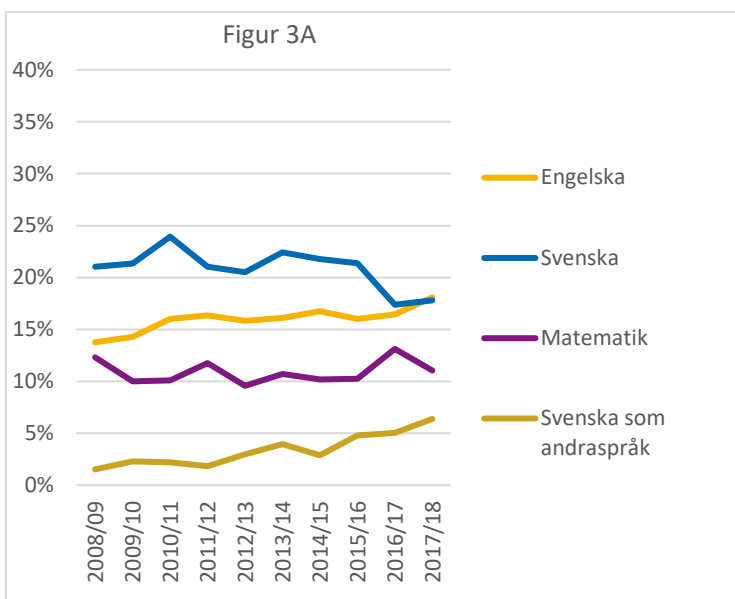
Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

Figur 3a-f. Andel examinerade med respektive ämnen i examen läsåren 2008/09–2017/18.

Figur a: engelska, svenska/svenska som andraspråk, matematik, figur b: samhällsvetenskapliga ämnen, figur c: naturvetenskapliga ämnen, figur d: moderna språk, figur e: praktiskt-estetiska ämnen.

Psykologi, filosofi, företagsekonomi och dans har utgjort 1–2 procent under hela perioden och ingår inte i sammanställningen.

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

Fördelningen av ämnen bland de examinerade och i timplanen

I UKÄ:s rapport *Ämnen i lärarstudenternas examina* (2015:17) gjordes beräkningar där andelen av de examinerade som hade ämnet i sin examen jämfördes med ämnets storlek i skolans timplan. En av slutsatserna var då att proportionerna i timplanen och bland de examinerade inte stämde överens i vissa fall. Denna jämförelse gjordes som ett teoretiskt exempel på hur undervisningsämnena i studenternas examina skulle kunna dimensioneras mot ämnenas fördelning i timplanen. Samtidigt fanns vid den tidpunkten komplikationen att eftersom timplanen inte var stadiindelad behövde alla examinerade lärare räknas som en grupp, trots att en examen sällan ger behörighet att undervisa i alla årskurser. Sedan höstterminen 2018 finns som nämnts tidigare en stadiindelad timplan för grundskolan vilket möjliggör en jämförelse mellan ämnenas omfattning bland de examinerade lärare som beräknas bli behöriga att undervisa i årskurs 7–9 och ämnenas fördelning i timplanen för högstadiet.

Även om ambitionen med föreliggande rapport inte är att presentera en modell för den ämnesvisa dimensioneringen på lärarutbildning görs här en liknande jämförelse, eftersom förutsättningarna för detta har förbättrats vilket gör det angeläget att uppdatera de tidigare uppgifterna. Den jämförelse som görs är mellan proportionerna av ämnen bland dem som har tagit en ämneslärarexamen eller en lärarexamen mot grundskolans senare år och/eller gymnasieskolan och timplanen för grundskolans årskurs 7–9. Att även de som har tagit en examen mot arbete i gymnasieskolan ingår har sin grund i att dessa som regel också är behöriga att undervisa i årskurs 7–9.

Av tabell 7 framgår att ämnenas fördelning i examensuppgifterna och i timplanen i några av ämnena är i nivå med varandra (med skillnader på som mest två procentenheter). Dessa gäller till exempel ämnet biologi som utgör 4 procent i timplanen och 3 procent i examenstatistiken men även fysik, kemi, teknik, geografi, idrott och hälsa, musik samt bild. Förutom i musik, som utgör 3 procent i timplanen och 5 procent i examenstatistiken är dock andelarna i examenstatistiken lägre än i timplanen.

I de ovan nämnda ämnena var alltså skillnaderna små men negativa. Det innebär att ämnena utgör en lägre andel i examenstatistiken än i timplanen, vilket skulle kunna tyda på att andelen med dessa ämnen möjligtvis skulle behöva öka. Matematik har en stor differens på 5 procentenheter, 12 procent i timplanen och 8 procent i examenstatistiken. Detta är alltså en negativ skillnad som kan tyda på att ämnets andel bland de examinerade skulle behöva öka. Detsamma gäller språkval, där skillnaden ligger på 6 procentenheter. I timplanen fördelas dock inte timmarna per enskilt språk.

Det finns också de ämnen som utgör en större andel i examenstatistiken än i timplanen, det vill säga de med positiva värden i sista kolumnen i tabell 7. Historia utgör 4 procent i timplanen men 10 procent i examenstatistiken. Även religionskunskap och samhällskunskap utgör större andelar i statistiken, 7 procent jämfört med 4 procent i timplanen. Svenska eller svenska som andraspråk samt engelska utgör 4 respektive 3 procentenheter mer i examenstatistiken än i timplanen. När det gäller svenska och svenska som andraspråk är det tydligt, sett till fördelningen mellan dessa två, att det framför allt är svenska som förekommer ofta bland de examinerade medan svenska som andraspråk är mer sällan förekommande.

Datum
2019-03-26

 Reg.nr
52-5-19

Dimensioneringen av ämnen stämmer alltså inte heller enligt denna sammanställning med fördelningen av ämnen i timplanen. Detta är räknat med samtliga examinerade lärare som är behöriga att undervisa i årskurs 7–9, det vill säga även dem som enbart har tagit en examen med inriktning mot arbete i gymnasieskola, men proportionerna är ungefär desamma om enbart de som har valt årskurs 7–9 eller senare år i sin examen.

Tabell 7. Antal timmar stadiindelad timplan, procentuell fördelning av dessa samt genomsnittlig procentuell fördelning av motsvarande undervisningsämne i examen (årskurs 7–9 och gymnasieskolan sammanslagna). Observera att den grå kolumnen är den procentuella fördelningen bland de examinerade 2017/18 medan jämförelsen mellan timmarnas procentuella fördelning och andelen examinerade per ämne görs med nämnaren summa av förekomster av ämnen, räknat på ett årligt genomsnitt för perioden 2011/12–2017/18.

	Fördelning examinerade 17/18	Timmar högstadiet	Jämn fördelning NO/SO*	Andel (%) timmar per ämne**	Andel av samtliga förekomster i examina	Differens (%-enh.)
Matematik	11 %	295		12 %	8 %	-5 %
Engelska	18 %	200		8 %	12 %	3 %
Svenska eller svenska som andraspråk	22 %	290		12 %	16 %	4 %
Samhällsorienterande ämnen totalt		352		15 %		
<i>Samhällsorienterande ämnen</i>	1 %				2 %	
<i>Samhällsvetenskapliga ämnen</i>	1 %				2 %	
Geografi	4 %	75	88	4 %	2 %	-2 %
Historia	17 %	75	88	4 %	10 %	6 %
Religionskunskap	12 %	75	88	4 %	7 %	3 %
Samhällskunskap	9 %	75	88	4 %	7 %	3 %
Naturorienterande ämnen totalt		264		11 %		
<i>Naturorienterande ämnen</i>	0 %				1 %	
<i>Naturvetenskap/-kunskap</i>	2 %				2 %	
Biologi	6 %	75	88	4 %	3 %	-1 %
Fysik	3 %	75	88	4 %	2 %	-2 %
Kemi	5 %	75	88	4 %	2 %	-1 %
Teknik	6 %	88		4 %	2 %	-2 %
Språkval	8 %	272		12 %	6 %	-6 %
Spanska	4 %				3 %	
Franska	2 %				1 %	
Tyska	2 %				1 %	
Idrott och hälsa	9 %	200		8 %	7 %	-1 %
Musik	8 %	80		3 %	5 %	2 %
Slöjd	5 %	140		6 %	2 %	-4 %
Bild	3 %	100		4 %	2 %	-2 %
Hem- och konsumentkunskap	1 %	82		3 %	1 %	-3 %
Examinerade 2017/18	2 631					
Summa garanterade timmar		2363				
Förekomster/år (genomsnitt)					3 835	

*I timplanen finns för naturorienterande ämnen samt samhällsorienterande ämnen 39 respektive 52 som fritt kan fördelas inom respektive grupp. I räkneexemplet har vi utgått ifrån ett scenario där timmarna fördelas jämnt över ämnena, vilket ger 88 timmar för vardera ämne.

**Räknat på en jämn fördelning av timmarna i de naturorienterande respektive samhällsorienterande ämnena.

Datum
2019-03-26Reg.nr
52-5-19

Genomsnittligt antal examinerade och det årliga examinationsbehovet

De tidigare presenterade uppgifterna tyder alltså på att vissa ämnen utgör en större andel bland de examinerade än i timplanen och att utvecklingen över tid för åtminstone några av dessa ämnen är att andelen med ämnet i examen ökar. Samtidigt är det viktigt att ha i åtanke hur ämnena fördelas i lärarkåren idag och hur det prognostiserade behovet av lärare i olika ämnen ser ut.

I Skolverkets senaste lärarprognos görs en bedömning av det årliga examinationsbehovet per undervisningsämne för årskurs 7–9 och gymnasieskolan. Beräkningarna i Skolverkets prognos bygger på i vilka ämnen och i vilken omfattning lärare undervisar idag. Utifrån detta skattas ett prognostiserat behov från år 2017 fram till 2031, fördelat på tre perioder om fem år vardera. Dessa uppgifter räknas sedan om till ett prognostiserat, genomsnittligt, årligt examinationsbehov. På grund av att vissa av de underliggande antagandena i prognosen inte helt stämmer överens med hur statistiken om undervisningsämnen tas fram finns det vissa problem med att jämföra det prognostiserade examinationsbehovet och det faktiska antalet examinerade rakt av. Det främsta problemet är risken att skillnaderna överskattas. Samtidigt ger lärarprognosen en bild av vilka ämnen som examinationsbehovet är större eller mindre. På så sätt kan Skolverkets lärarprognos användas som en vägledning i vilka ämnen som behoven är stora, något som antalet examinerade kan speglas mot.

I detta avsnitt redogör vi därför först kort för det genomsnittliga prognostiserade behovet på fem och tio års sikt och undersöker sedan om samma ämnen som har ett högt antal examinerade också har ett högt prognostiserat behov.

Skolverkets prognos redovisar större prognostiserat examinationsbehov för alla undervisningsämnen i årskurs 7–9 jämfört med gymnasieskolan. Det skulle kunna förklaras av stora pensionsavgångar och många visstidsanställda som saknar pedagogisk högskoleexamen och som förväntas ersättas under perioden. Det skulle också kunna förklaras av att lärare i grundskolans årskurs 7–9 undervisar i fler ämnen än på gymnasiet, men med lägre omfattning i respektive ämne, vilket ger stora behov av examinerade personer. Undantaget är ämnen som filosofi, naturkunskap och andra ämnen som inte har någon motsvarighet i grundskolans årskurs 7–9. Det är också större skillnader mellan det prognostiserade behovet den första och andra femårsperioden i årskurs 7–9. Detta skulle kunna förklaras av prognosens antagande att visstidsanställda som saknar pedagogisk högskoleexamen beräknas ersättas under den första femårsperioden i prognosen.

I ämnena matematik, engelska och svenska är de prognostiserade examinationsbehoven höga. Detsamma gäller för de naturvetenskapliga ämnena i årskurs 7–9. I gymnasieskolan är behoven även höga för svenska som andraspråk, som bara är prognostiserat för den första femårsperioden, samt gruppen vissa ämnen. *Vissa ämnen* är en samlad benämning för mindre ämnen inom gymnasieskolan, såsom sociologi och kommunikationsvetenskap. Vanligt för dessa mindre ämnen är att de undervisande lärarna undervisar i liten omfattning i just dessa ämnen, vilket ger ett stort behov av individer nationellt. Att många små ämnen har summerats till en grupp ger naturligtvis också ett stort behov totalt. *Övriga bilaga 4-ämnen* är de ämnen som finns i

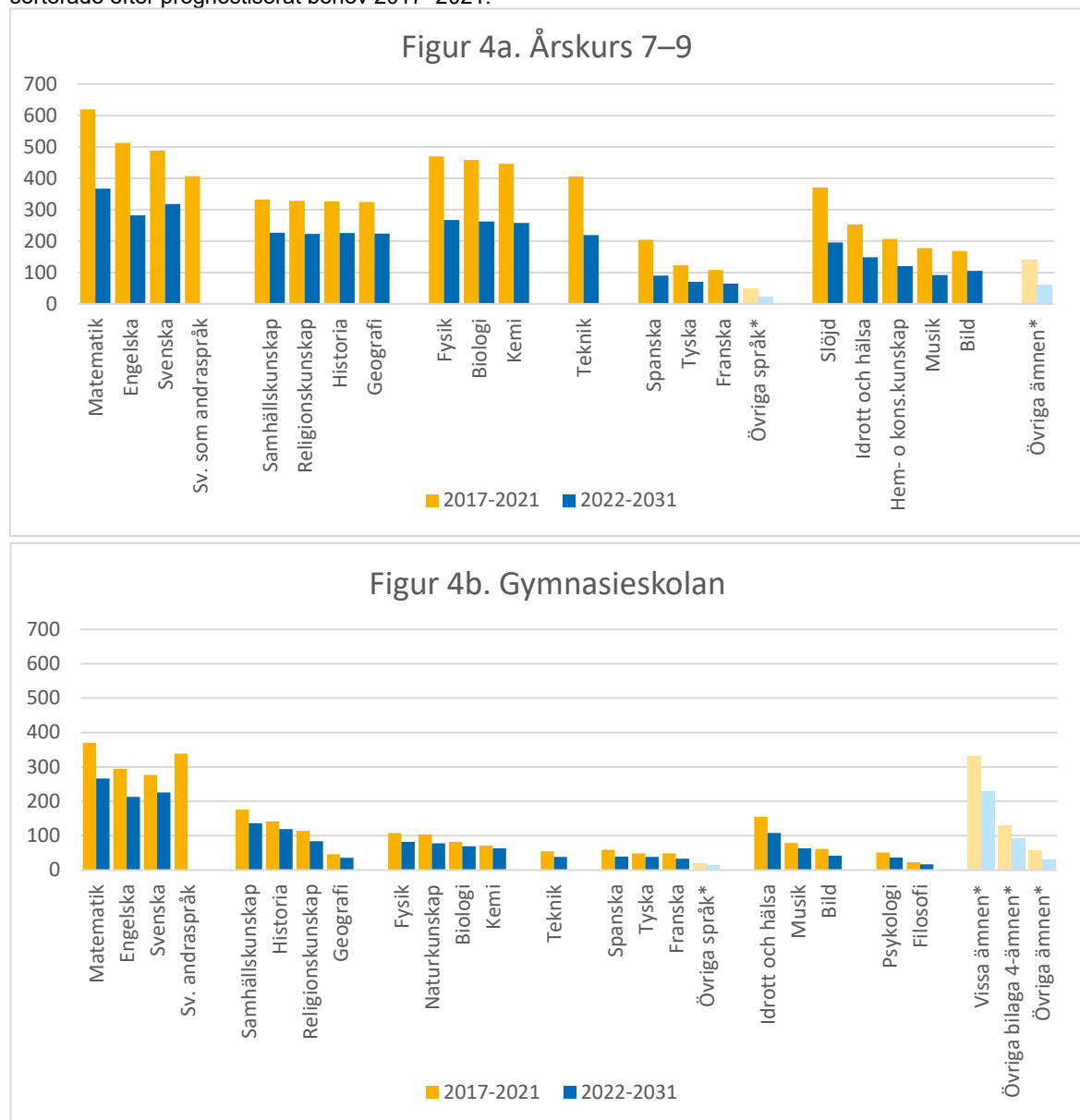
Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

högskoleförordningens bilaga 4 men för vilka Skolverket inte har gjort någon enskild prognos för respektive ämne.

I årskurs 7–9 är behoven minst inom tyska och franska samt övriga moderna språk. Samtidigt prognostiseras ett behov på över 100 personer per år under den första femårsperioden i tyska och franska. I gymnasieskolan är behoven låga i antal personer i bland annat filosofi, psykologi, geografi, tyska och franska.

Figur 4a och 4b. Årligt prognostiserat examinationsbehov 2017–2021 respektive 2022–2031 enligt Skolverkets lärarprognos per undervisningsämne i årskurs 7–9 (figur 3a) och gymnasieskolan (figur 3b). Figurena är grupperade på samma sätt som tidigare och inbördes sorterade efter prognostiserat behov 2017–2021.

*Motsvarande ämne/samlingsbenämning för ämnen finns inte i examensstatistiken för respektive inriktning.

Datum
2019-03-26Reg.nr
52-5-19

Vi övergår nu till att se till det faktiska genomsnittliga antalet examinerade med olika undervisningsämnen i examen 2011/12–2017/18. Svenska, engelska och matematik ligger högst i årskurs 7–9, vilket alltså speglar ämnen där det prognostiserade behovet är som högst. Samtidigt ligger det genomsnittliga antalet examinerade förhållandevis lågt, svenska är högst med knappt 200 examinerade, följt av engelska med 150 examinerade och matematik med 100 examinerade per läsår i genomsnitt. Även om antalen inte ska jämföras rakt av mot det prognostiserade behovet är ändå nivåerna betydligt lägre bland det faktiska antalet examinerade. Bland dem som har tagit en examen mot gymnasieskolan hade i genomsnitt 400 ämnet svenska i sin examen, 300 ämnet engelska och 200 ämnet matematik. Som tidigare nämnt är ämneslärare/motsvarande med inriktning mot gymnasieskolan i regel behöriga att undervisa i årskurs 7–9. Det är alltså möjligt att skillnaderna mellan det prognostiserade och faktiska antalet examinerade i dessa ämnen åtminstone delvis skulle kunna jämnas ut om några av dem som tar en examen mot gymnasieskolan undervisar i årskurs 7–9. Samtidigt finns också ett högt behov av dessa ämnen i gymnasieskolan. Utifrån detta finns det därför anledning att göra bedömningen att behovet av examinerade i svenska, engelska och matematik som är behöriga att undervisa i grundskolans årskurs 7–9 är fortsatt högt och att fler skulle behöva examineras än det genomsnittliga antalet de senaste åren.

I gymnasieskolan har många, 300 personer, examinerats med undervisningsämnet historia. Samtidigt som ämnet är det tredje vanligaste bland de examinerade mot gymnasieskolan är det någonstans i mitten vad gäller det prognostiserade behovet, både i gymnasieskolan och årskurs 7–9. Med förhållandevis få examinerade i relation till det prognostiserade behovet i årskurs 7–9 tyder dessa resultat på att om några av dem som tar en examen mot gymnasieskolan istället undervisar i årskurs 7–9 skulle ämnet kunna vara någorlunda balanserat framöver.

Överlag gäller att antalet examinerade i gymnasieskolan i stort är i nivå med det prognostiserade behovet i de olika ämnena, särskilt med tanke på att de som tar en sådan examen också är behöriga att undervisa i årskurs 7–9 i samma ämnen. I årskurs 7–9 är nivåerna av antalet examinerade betydligt lägre än det prognostiserade behovet. Även om antalen inte kan jämföras rakt av, av tidigare nämnda skäl, tyder detta på att det skulle behövas fler examinerade ämneslärare/motsvarande som är behöriga att undervisa i årskurs 7–9 i de flesta undervisningsämnena.

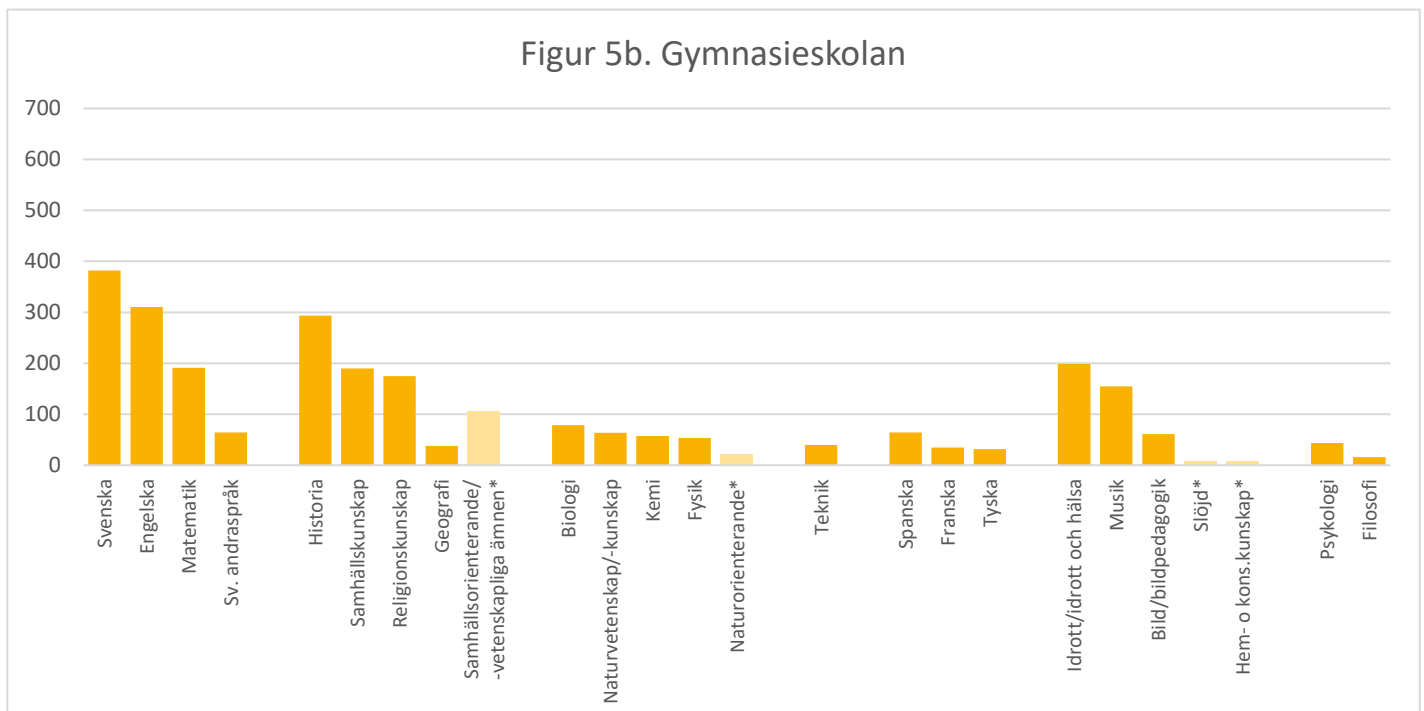
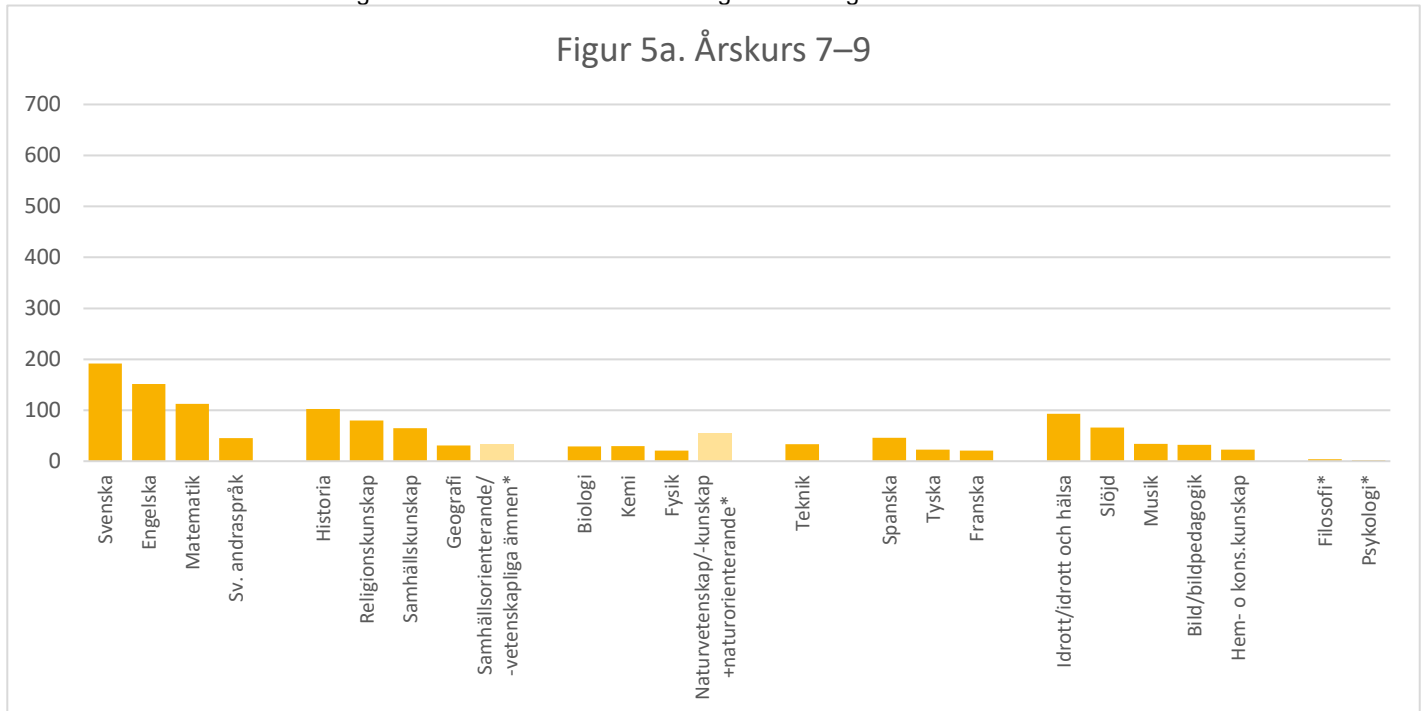
Vissa ämnen uppvisar tydliga skillnader mellan det prognostiserade behovet och det genomsnittliga antalet examinerade. Till dessa hör bland annat de naturvetenskapliga ämnena och teknik, men också slöjd, hem- och konsumentkunskap och matematik.

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

Figur 5a och 5b. Genomsnittligt antal examinerade läsåren 2011/12–2017/18 per undervisningsämne, fördelat på årskurs 7–9 (figur 4a) och gymnasieskolan (figur 4b).

Lärarexamen senare år/gymnasieskolan står under gymnasieskolan. Figuren är grupperade på samma sätt som tidigare och inbördes sorterade efter genomsnittligt antal examinerade.

*Ämnet ingår inte i Skolverkets lärarprognos för den aktuella inriktningen.

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

Samlad bedömning av de olika ämnena

Antalet personer som har tagit en ämneslärarexamen eller en lärarexamen mot grundskolans senare år och/eller gymnasieskolan i olika undervisningsämnen har nu belysts på olika sätt, både antalet det senaste läsåret och utvecklingen över tid men också i relation till ämnenas fördelning i timplanen för högstadiet och till Skolverkets lärarprognos. Här följer en sammanställning av resultaten för de olika ämnena.

Engelska var det mest förekommande ämnet bland de examinerade ämneslärarna/motsvarande läsåret 2017/18 och andelen med ämnet i sin examen har ökat under de senaste tio läsåren. Ämnet utgör en större andel bland de examinerade än i timplanen men resultatet i denna studie tyder på att det genomsnittliga antalet examinerade ändå är under det prognostiserade behovet.

Svenska uppvisar på många sätt ett liknande mönster som engelska. Det var det näst vanligaste ämnet läsåret 2017/18 och ämnet är mer förekommande i examensstatistiken än i timplanen. Samtidigt tycks inte nivåerna vara för höga i förhållande till det prognostiserade behovet. Andelen med ämnet svenska har minskat de senaste åren. *Svenska som andraspråk* ingår däremot i betydligt färre examina och ligger klart under det prognostiserade behovet. Andelen med ämnet har ökat de senaste tio läsåren.

Matematik var det femte vanligaste ämnet bland de examinerade 2017/18 och liksom de flesta andra ämnena var de fler examinerade mot gymnasieskolan än årskurs 7–9, dock var fördelningen ändå jämnare än för många andra ämnen. Andelen examinerade med ämnet har inte förändrats särskilt mycket de senaste tio läsåren. Matematik utgör en mindre andel i examensstatistiken än i timplanen, likaså pekar uppgifterna i statistiken på att fler skulle behöva examineras i ämnet i förhållande till det prognostiserade behovet.

De naturvetenskapliga ämnena är betydligt mer förekommande bland de examinerade mot gymnasieskolan jämfört med årskurs 7–9. Biologi var det vanligaste ämnet, följt av kemi. Det har varierat över tid hur de naturvetenskapliga ämnena har rapporterats i statistiken. De senaste fyra läsåren har andelen som har haft biologi, kemi och/eller fysik i sin examen ökat medan de olika "samlingsbenämningarna" (naturorienterande ämnen och naturvetenskap/-kunskap) har minskat. Andelen som har haft minst ett naturvetenskapligt ämne har ökat de senaste läsåren. Ämnena utgör mindre andelar i examensstatistiken jämfört med timplanen men skillnaderna är små i sammanhanget. De prognostiserade behoven är högre i årskurs 7–9 än i gymnasieskolan och det är troligt att antalet examinerade är lägre än behovet.

De samhällsvetenskapliga ämnena är ojämnt fördelade sinsemellan och även, liksom övriga ämnen, mellan gymnasieskolan och årskurs 7–9. Historia är ett mycket vanligt ämne, läsåret 2017/18 var historia det tredje mest förekommande ämnet bland de examinerade. Andelen med ämnet i sin examen har ökat kraftigt sedan 2012/13. Liksom för de naturvetenskapliga ämnena är mönstret att enskilda ämnen ökar medan "samlingsbenämningarna" (samhällsorienterande ämnen/samhällsvetenskapliga ämnen) minskar. Andelen med minst ett samhällsvetenskapligt ämne har dock varit relativt stabil över tid. Alla ämnen utom geografi utgör en större andel i examensstatistiken än i timplanen och mest överrepresenterat är historia. Det är också det ämnet där antalet

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

examinerade och det prognostiserade behovet ligger nära, förutsatt att vissa som är behöriga för gymnasiet istället kan undervisa i årskurs 7–9. Samhällskunskap och religionskunskap ligger någorlunda i nivå med det prognostiserade behovet, även om det genomsnittliga antalet examinerade är lägre. Geografi ligger ännu lägre, i synnerhet årskurs 7–9, i förhållande till prognosen.

Teknik hade läsåret 2017/18 en helt jämn fördelning mellan antalet examinerade mot årskurs 7–9 och gymnasieskolan. Andelen examinerade i ämnet har också kommit att öka kraftigt de senaste åren. Förekomsten av ämnet i examensstatistiken jämfört med timplanen är i ungefär samma nivå, även om det utgör en något mindre andel i examensstatistiken. Det prognostiserade behovet av examinerade i årskurs 7–9 är också betydligt större än det genomsnittliga antalet, vilket indikerar att ämnet skulle behöva vara mer förekommande.

Till *de praktiska eller estetiska ämnena* räknas här idrott och hälsa, musik, bild, slöjd samt hem- och konsumentkontakt. Vanligast förekommande av dessa läsåret 2017/18 var *idrott och hälsa*, som också har varit vanligast tidigare läsår. Ämnets andel har inte heller förändrats särskilt mycket över tid. Ämnets förekomst i examensstatistiken och i timplanen var förhållandevis jämn. Enligt uppgifterna i denna analys finns det inget som tyder på att det skulle examineras för många lärare i ämnet i förhållande till det prognostiserade behovet men ämnet ser ändå ut att ha en relativt bra täckning på nationell nivå.

Näst vanligaste praktiska eller estetiska ämnet var *musik*, där de allra flesta läsåret 2017/18 hade avlagt en examen mot gymnasieskolan. Ämnet har ökat kraftigt i andel under en längre tid men minskade till det senaste läsåret. Musik utgör en större andel bland de examinerade än i timplanen men i förhållande till det prognostiserade behovet kan man inte säga att det examineras för många i ämnet, förutsatt att vissa av dem som har tagit en examen mot gymnasieskolan istället kommer att jobba i årskurs 7–9.

Andelen examinerade i *bild* var jämnt fördelat mellan årskurs 7–9 och gymnasieskolan läsåret 2017/18 och andelen med ämnet har varit oförändrad över tid. Bild utgör en större andel i timplanen än bland de examinerade och i förhållande till Skolverkets lärarprognos skulle det kunna finnas utrymme för fler bildlärare.

Slöjd och *hem- och konsumentkunskap* finns framför allt i årskurs 7–9. Därför har också i princip alla tagit en examen mot årskurs 7–9 (undantaget är de enstaka personer som har tagit en äldre lärarexamen mot grundskolans senare år och gymnasieskolan, som redovisas som examinerade mot gymnasieskolan). Båda ämnena utgör en mindre andel i examensstatistiken jämfört med timplanen. Enligt Skolverkets lärarprognos finns ett förhållandevis stort behov av lärare i dessa ämnen och resultatet från denna studie tyder på att antalet examinerade ligger under det prognostiserade behovet.

Antalet examinerade i *moderna språk* är lågt och enligt bedömningen i timplanen är språken underdimensionerade bland de examinerade. Det genomsnittliga antalet examinerade är dock påtagligt mycket lägre än det prognostiserade behovet.

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

Ämnena *filosofi* och *psykologi* är små ämnen bland de examinerade och finns bara som ämnen i gymnasieskolan. Även det prognostiserade behovet är förhållandevis lågt. Ämnena ingår inte i timplanen för högstadiet och inga beräkningar över tid har gjorts.

Företagsekonomi och *dans* ingår i den här analysen endast i figur 2. Ingen särskild prognos för något av ämnena har gjorts och de finns inte heller med i timplanen.

Avslutande kommentarer

Mycket tyder på att Sverige idag står inför en tilltagande brist på lärare och eftersom att det råder brist i de flesta skolformer har mycket av debatten på senare år hamnat på en mer övergripande nivå. Samtidigt har skolan på många sätt ett mycket specifikt behov av lärare i olika undervisningsämnen, inte minst på högstadiet och i gymnasiet. I den här analysen har vi därför tittat på antalet examinerade per undervisningsämne, i synnerhet bland de examinerade mot årskurs 7–9 och/eller gymnasieskolan. Vi har också tittat på hur andelen examinerade i olika ämnen har utvecklats över tid och relaterat den genomsnittliga andelen examinerade till undervisningstimmarnas fördelning i högstadiets timplan. Slutligen har det prognostiserade behovet enligt Skolverkets lärarprognos relaterats till det genomsnittliga antalet examinerade i olika ämnen.

Eftersom att det finns ett behov av lärare i grundskolans årskurs 7–9 och gymnasieskolan överlag är den samlade bilden att det också finns ett fortsatt stort behov av examinerade i alla ämnen som har undersökts här. Samtidigt tycks behovet vara större i vissa ämnen, i synnerhet i årskurs 7–9. Exempel på sådana ämnen är matematik, svenska som andraspråk och de naturvetenskapliga ämnena men även slöjd och hem- och konsumentkunskap. Enligt Arbetskraftsbarometern (SCB 2018) rapporterar många arbetsgivare en brist på nytutexaminerade ämneslärare i matematik och naturorienterande ämnen, i synnerhet i årskurs 7–9 men även i gymnasieskolan. Slöjd, hem- och konsumentkunskap och svenska som andraspråk har inte följts upp i SCB:s undersökning.

Historia är ett av få ämnen där resultatet från denna studie tyder på att läget kan förväntas bli någorlunda balanserat, förutsatt att personer fortsätter att ta examina med detta undervisningsämne och förutsatt att vissa som har tagit en examen mot gymnasieskolan börjar arbeta i årskurs 7–9. Under samma förutsättningar ligger även övriga samhällsvetenskapliga ämnen ligger någorlunda bra till. Detta ligger ungefär i linje med Arbetskraftsbarometern (SCB 2018) där lägre andelar av arbetsgivare har rapporterat brist på gymnasielärare i historia, samhällskunskap och religion jämfört med andra områden inom skolan som ingår i undersökningen. Enligt samma undersökning rapporterar många arbetsgivare en stor brist på nytutexaminerade ämneslärare mot årskurs 7–9 i språk och samhällsorienterande ämnen.

Den sammantagna bedömningen för årskurs 7–9 och gymnasieskolan är alltså att det finns ett fortsatt stort behov av lärare i alla de ämnen som har undersökts här, men att det genomsnittliga antalet examinerade per år i ämnen som historia och de andra samhällsvetenskapliga ämnena är någorlunda i nivå med behoven om vissa som har tagit en examen mot gymnasieskolan istället jobbar i årskurs 7–9. I vissa andra ämnen skulle istället antalet examinerade per år antagligen behöva öka, exempelvis i matematik, teknik

Datum
2019-03-26

Reg.nr
52-5-19

och de naturvetenskapliga ämnena men också i svenska som andraspråk, slöjd och hem- och konsumentkunskap.

De bedömningar som har gjorts är för den nationella lärarförsörjningen, det vill säga hänsyn kan inte tas till att antalet examinerade i förhållande till behoven kan skilja sig mellan olika delar av landet. På samma sätt har vi här endast tittat på behovet i årskurs 7–9 och gymnasieskolan men behovet av dessa lärare finns även inom exempelvis den kommunala vuxenutbildningen.

Utöver behoven i årskurs 7–9 och gymnasieskolan redovisade vi i denna analys också hur många som har avlagt en grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6 inom de olika fördjupningsområdena. Resultatet blev att hittills har de examinerade fördelat sig lika mellan naturvetenskap och teknik samt samhällsvetenskapliga ämnen. En mindre andel har valt praktiska eller estetiska ämnen. Även om antalet examinerade antagligen skulle behöva öka är alltså fördjupningsområdena åtminstone relativt jämnt fördelade bland de examinerade.